

ภูมินามวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

Toponyms of Temple in Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom province

วิระวัลย์ ดีเลิศ¹, สุธาสินี วียาภรณ์² และชรินทร์ แพทย์ปรีดา³

Wirawan Deelert¹, Suthasinee Wiyaporn² and Charin Phaet Prida³

¹สาขาวิชาภาษาไทย, ²สาขาวิชาการท่องเที่ยว, ³สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹Thai Language Department Department of Tourism, ²Department of Tourism, ³Faculty of Liberal Arts Bangkok Thonburi University

ผู้รับผิดชอบหลัก e-mail: nong00nung@gmail.com

Received: February 23, 2021; Revised: May 17, 2021; Accepted: May 25, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาประวัติความเป็นมาและวิเคราะห์ภูมินามวัดของวัดจำนวน 45 วัดตามโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์นอกจากนี้ยังศึกษาลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมายและวิเคราะห์ความเชื่อของนามวัดที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมการวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจชุมชน (Community Survey) ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างคำปรากฏโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ตั้งแต่คำมูลหนึ่งคำถึงคำมูลสามคำของการตั้งชื่อวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมในการตั้งชื่อนิยามตั้งชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำมากที่สุดรองลงมาเป็นชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำและชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหนึ่งคำตามลำดับ 2) การศึกษาด้านลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมายพบว่าภูมินามวัด ปรากฏการตั้งชื่อวัดเป็นคำขึ้นต้นมากที่สุดคือคำว่าท่า มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.66 รองลงมามีจำนวน 2 ชื่อเท่ากันคือบาง ห้วย คิดเป็นร้อยละ 4.44 ทั้งสามคำขึ้นต้นนี้จัดอยู่ในกลุ่มความหมายการตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำแสดงให้เห็นถึงข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ และสภาพภูมิประเทศในพื้นที่มักเป็นพื้นที่ดอนและมีลักษณะเป็นลานกว้างใกล้แหล่งน้ำ 3) ความเชื่อที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมในอดีตมีความเชื่อ 3 ประเด็นที่สำคัญ 1) ความเชื่อดั้งเดิมมากที่สุด 2) ความเชื่อจากตำนาน และ 3) ความเชื่อเหนือธรรมชาติ การวิจัยเรื่องนี้ปรากฏคุณค่าด้านต่างๆของภูมินามการตั้งชื่อวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมได้อย่างชัดเจนและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้นทำให้ตระหนักถึงคุณค่าในท้องถิ่นของตน

คำสำคัญ: ภูมินาม, วัด, ความเชื่อ

ABSTRACT

The objectives of this research are to study history and analyze the names relating to the landscape of 45 temples according to language structure. Besides, the study is about general classification characteristics of temple names according to the meaning groups, and the beliefs of the temples' names which impact on the residents' life styles of Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom province. This research is a qualitative research using community survey method. Data were collected using in-depth interview with the subject.

Results of the study are as follows:1) The results showed that there is 1 basic word to 3 basic words in naming temples in Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom province. The most common names consisted of 2 basic words, 3 basic words and 1 basic word respectively. 2) The study of the general classification characteristics of temple names according to the meaning groups was found that the temple appeared to be named as the initial word, the word Tha has 3 names, which were equal to 6.66 percent, followed by 2 names were equal: Bang and Huai which were equal to 4.44 percent. These three initial words were grouped in a group of meanings, naming them after rivers and water sources, This showed historical data of the areas in Nakhon Chai Si district. Nakhon Pathom province with an abundance of water sources The 2 words Khok and Lan showed the terrain in the upland area is, looks like an old hump, including a wide courtyard near the water.3) The beliefs towards the way of life of people in Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom province had in the past were three important beliefs: 1. the most original beliefs followed by 2. The beliefs from legends and 3. The beliefs in supernatural. This research showed the value of various aspects of the toponyms of temples in Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom province more clearly and deeply, making the people realize their local values.

Keywords: Toponymy, temple, Belief

บทนำ

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อโลกทัศน์และวิถีชีวิตของชาวไทยเป็นอันมากหาก

แบ่งองค์ประกอบของพระพุทธศาสนาสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือหลักธรรมคำสั่งสอนและสถาบันที่ประกอบด้วยวัดและพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้แทนของศาสนาวัดจึงเป็นสถาบันทางสังคม

หนึ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยในอดีตด้วย เป็นแหล่งอบรมความรู้วัดกับชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ชาติภูมิที่ถูกถ่ายทอดมาที่สิ่งปลูกสร้างภายในวัดให้เห็นเป็นอนุสรณ์สถาน และเครื่องบ่งชี้ความเป็นคนไทยที่อยู่ร่วมกัน อาจกล่าวได้ว่าชีวิตของคนไทยที่นับถือพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายเกี่ยวข้องอยู่กับวัด (ดารณีถวิลพิพัฒน์กุล, 2552: 18)

สังคมไทยเติบโตรุ่งเรืองด้วยความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมาจากวัดเพราะวัดเป็นเหมือนสถานศึกษาและสถานสงเคราะห์ที่คอยให้ความรู้แก่คนไทยในอดีตมาช้านานทั้งยังเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นที่พึ่งของชาวบ้านเป็นศูนย์รวมของสรรพสิ่งหลากหลายกิจกรรมมากมายที่ประกอบขึ้นในวัดแม้แต่เรื่องของการศึกษาเล่าเรียน ทินพันธุ์นาคะตะ (2543: 4) ได้กล่าวไว้ว่า “วัด” เป็นหน่วยงานที่ทำให้สวัสดิการหลายด้านแก่สังคมมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสถานที่แบ่งเบาภาระในการให้บริการของรัฐบาลได้มากทั้งยังก่อให้เกิดรากฐานอันมั่นคงและเสริมสร้างต่อบริการในด้านสวัสดิการของรัฐอีกด้วยนอกจากนี้วัดยังเป็นรากฐานสำคัญของศิลปวัฒนธรรมคุณธรรมและศีลธรรมของคนไทยเป็นสื่อกลางให้คนไทยเข้าถึงหลักธรรมทางพุทธศาสนา วัดจึงมีความสำคัญหลากหลาย ในวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต ชื่อของวัดจึงเป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอดีตที่มีความเก่าแก่เป็นประวัติศาสตร์บางวัดมีอายุเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มากกว่า 300 ปี และความเป็นมาหลายวัดเป็นวัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์

บางวัดเป็นวัดที่ราษฎรสร้างขึ้นด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาการระบุนามวัดหรือเรียกว่าภูมินามวัด (Toponym) หมายถึงการศึกษาชื่อของสถานที่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับชื่อของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในภาษา (Onomastics) ส่วนมากภูมินาม มักมุ่งเน้นการศึกษาประวัติความเป็นมา และความสำคัญของชื่อเรียกสถานที่นั้น ๆ หรือมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจตระหนักถึงคุณค่าถิ่นฐานที่อยู่ชนบทรรมนิยมวิถีชีวิตสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นตนทั้งนี้ ชื่อของสถานที่ ที่นำมาศึกษาได้นั้นมีหลายประเภท เช่น ชื่อหมู่บ้าน ชื่อเมือง ชื่อถนนชื่อสถานที่สำคัญ ๆ ซึ่งในที่นี้ชื่อวัดนับว่ามีความสำคัญ และใกล้ชิดกับประชาชน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมากที่สุด เนื่องจากเป็นความเชื่อที่กำหนดขึ้นโดยคนกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในสถานที่เดียวกัน ภายใต้ความเชื่อถือศรัทธา และร่วมกันสร้าง พร้อมใจกันทำนุบำรุง ให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความหมายต่อวิถีชีวิตชาติพันธุ์มาเนิ่นนานอีกทั้งยังบ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมและลักษณะบางประการของพื้นที่แสดงออกให้เห็นถึงเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแก่คนยุคปัจจุบัน

ภูมินามวัดเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นทำให้ทราบถึงสภาพภูมิประเทศเช่นวัดที่มีชื่อนานานว่า “ดอยม่อนเนิน” ได้แก่วัดดอยท่าเสาวัดม่อนหินขาววัดเนินสว่าง บ่งบอกถึงสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่สูงหรือวัดที่มีชื่อนานานว่า “ห้วยคลองคั่ง” ได้แก่วัดห้วยลึก วัดคลองโพธิ์วัดคั่งวาริ บ่งบอกถึงแหล่งน้ำของ

ท้องถิ่นนั้นๆ นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นถึงอาชีพของคนในท้องถิ่นเช่นวัดที่มีชื่อนานหน้าว่า “ไร่นา” ได้แก่วัดไร่อ้อยวัดน่าน้อยบ่งบอกถึงอาชีพการทำไร่นาของคนในท้องถิ่นภูมินามของวัดในท้องถิ่นต่างๆนั้นคนรุ่นใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจในชื่อของถิ่นที่ตนอาศัยอยู่อาจมีการสูญหายไปจึงต้องมีการศึกษาเรื่องภูมินามชื่อวัด (จักรกฤษณ์อุตุ้ม, 2559:1)

การตั้งชื่อวัดเป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางภาษาอย่างหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางภาษาแล้วความหมายและที่มาของชื่อวัดยังสะท้อนให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาของวัดสภาพแวดล้อมรอบๆวัดสภาพภูมิประเทศชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมในแต่ละช่วงเวลาได้เป็นอย่างดี” เช่นเดียวกับการตั้งชื่อสถานที่จังหวัดอำเภอดำบลหมู่บ้านสามารถบ่งบอกถึงสภาพความเป็นอยู่ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ที่นั่นเป็นอย่างไร(กรหริศ บัชรวง, 2554 : 15)

ชื่อภูมินามวัดเป็นภาษาที่สื่อสารถึงความเป็นตัวตน ความสัมพันธ์กับทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องเล่า และประวัติศาสตร์ ดังนั้นการตั้งชื่อวัดจึงสื่อความหมายเกี่ยวพันกับวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนไทยในอดีต เป็นเสมือนเอกลักษณ์ในความเป็นคนไทยที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูกตเวทิต์ การไม่อาฆาตหรือมุ่งร้ายต่อผู้อื่น มีความอดทน และอารมณ์แจ่มใสรื่นเริง สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลมาจากหลักธรรมทางพุทธศาสนา ที่ได้หล่อหลอมลักษณะนิสัยให้คนไทยมีลักษณะ

เฉพาะตัว ภายใต้ความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาและใช้สถานที่คือ วัดเป็นแหล่งปฏิบัติธรรม เรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอน (สำราญ จูช่วย:177) วัดเป็นแหล่งปฏิบัติธรรม เรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอน นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ในการประกอบพิธีทางศาสนา วันสำคัญทางศาสนา และเป็นสถานที่ให้ความรู้การฝึกปฏิบัติธรรมฝึกสมาธิ ที่พักพิงสำหรับผู้เดินทาง เป็นสถานที่ชุมนุมพูดคุยของคนในสังคมทุกกาลวาระ เช่นการประชุมกรรมการหมู่บ้าน งานเทศกาลรื่นเริงที่มีการออกร้าน มีมหรสพต่าง ๆ วัดจึงเหมือนศูนย์รวมจิตใจเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เต็มไปด้วยคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ การตั้งชื่อนับได้ว่าเป็นวัฒนธรรมภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงถ่ายทอดความเจริญในอดีตสามารถบอกเล่า ภูมิหลังที่สื่อความหมายมาจากภาษา เป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม และวัฒนธรรมประจำชาติได้เป็นอย่างดี

วัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมมีความเก่าแก่เป็นประวัติศาสตร์ เพราะจังหวัดนครปฐม เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรือง เป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย รวมทั้งพระพุทธศาสนา ประชาชนอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ (ข้อมูลจังหวัดนครปฐม: 2559) บางวัดเป็นวัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์บางวัดเป็นวัดที่ราษฎรสร้างขึ้นด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยเห็นความสำคัญ

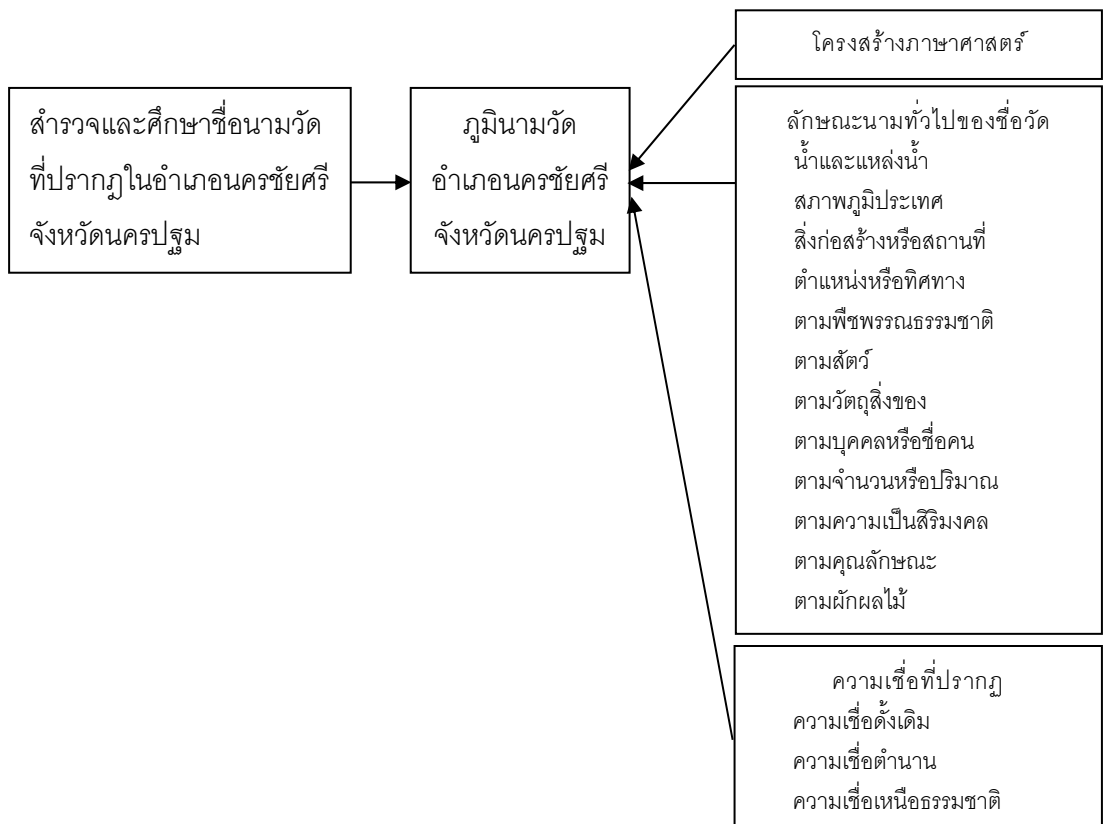
ที่จะศึกษาภูมินามของวัดตามโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมายและความเชื่อที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมภูมินามของวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมยังไม่มีผู้รวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นประโยชน์ทำให้ทราบถึงวิธีการตั้งชื่อภูมินามของวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมและความเชื่อของภูมินามวัดที่มีต่อวิถีชีวิตและทำให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมินามวัดทั้งยังเป็นข้อมูลเชิง

ประวัติศาสตร์ให้นักโบราณคดีหรือนักประวัติศาสตร์นำไปเป็นข้อมูลประกอบเพื่อหาหลักฐานอ้างอิงให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์
2. เพื่อศึกษาลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย
3. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ด้านเนื้อหา ศึกษาภูมินามของวัดทุกประเภทในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (ข้อมูลชื่อวัดจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม 2559) ชื่อวัดในอำเภอ นครชัยศรี ที่เก็บรวบรวมได้จากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐมมีดังนี้

1) ตำบลขุนแก้ว วัดประชานาถ วัดสว่างอารมณ์ 2) ตำบลโคกพระเจดีย์ วัดโคกพระเจดีย์ 3) ตำบลดอนแฝก วัดท่าบันเทิงธรรม 4) ตำบลจี่วราย วัดจี่วราย 5) ตำบลท่ากระชับ วัดท่ากระชับ วัดไทร 6) ตำบลท่าพระยา วัดท่าใน วัดสิงห์ วัดน้อยเจริญสุข วัดหลวง 7) ตำบลไทยวาส วัดไทยวาส 8) ตำบลนครชัยศรี วัดกลางบางแก้ว วัดใหม่สุปดิษฐาราม 9) ตำบลบางกระบือ วัดตุ๊กตา 10) ตำบลบางแก้ว วัดบางแก้ว 11) ตำบลบางแก้วฟ้า วัดบางพระ 12) ตำบลบางพระ วัดกลางบางพระ 13) ตำบลบางระกำ วัดบ่อตะกั่วพุทธาราม วัดวังกล้า 14) ตำบลพะเนียด วัดห้วยตะโก วัดมะขาม 15) ตำบลลานตากฟ้า วัดพุทธธรรมรังสี วัดลานตากฟ้า 16) ตำบลวัดแค วัดแค วัดสัมปทาน 17) ตำบลวัดละมุด วัดละมุด วัดลานแหลม วัดใหม่สุคนธาราม วัดบัว วัดโบสถ์ วัดใหม่ 18) ตำบลศรีมหาโพธิ์ วัดศรีมหาโพธิ์ 19) ตำบลศิระทอง วัดศิระทอง วัดเสถียรรัตนาราม 20) ตำบลสัมปทาน วัดกกตาล วัดกลางคูเวียง วัดสัมปตาก วัดบ้านกล้วย 21) ตำบลสำโรง วัดสำโรง 22) ตำบลห้วยพลู วัดห้วยพลู 23) ตำบลแหลมบัว วัดโคกเขมา วัดทองไทร วัดทุ่งน้อย วัดคอกช้าง 24) ตำบลท่าตำหนัก วัดท่าตำหนัก

1.2 ด้านประชากร เก็บข้อมูลจากคำสัมภาษณ์ของเจ้าอาวาส พระลูกวัด ผู้อาวุโสในอำเภอ นครชัยศรี ตลอดจนการเก็บข้อมูลภาคสนามจากชาวบ้านในพื้นที่เพื่อประกอบการบันทึกข้อมูล

1.3 รวบรวมศึกษาเอกสาร หนังสือที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หนังสือเอกสารประวัติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลภูมินามวัด อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยศึกษาตามเกณฑ์ดังนี้คือ โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์. การจำแนกลักษณะนามทั่วไปของชื่อวัด และความเชื่อที่มีต่อวิถีชีวิต โดยสอดคล้องกับสุพุทธาจิรนนทนาภรณ์และอัญชลีสิงห์น้อย (2547) ได้ศึกษารายงานการวิจัยภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่างจังหวัดเพชรบูรณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เพื่อค้นคว้าหาหลักฐานโดยเน้นข้อมูลเอกสารประเภทพุทฺธิยภูมิ และนำมาวิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ นำเสนอผลการศึกษาที่มาของชื่อวัด โดยการพรรณนาและหาร้อยละ

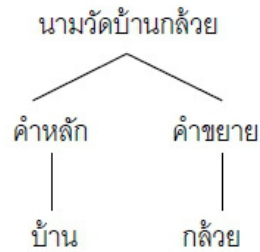
ผลการวิจัย

จากการศึกษาภูมินามวัด อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐมทั้งหมด 45 วัดโดยศึกษาและวิเคราะห์ พบว่า

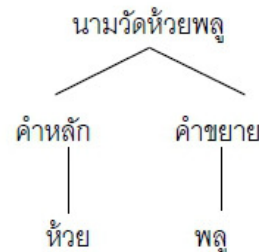
1. โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำปรากฏมากที่สุดมี 23 วัดคิดเป็นร้อยละ 51.11 รองลงมาชื่อ

วัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำปรากฏมี 12 วัด คิดเป็นร้อยละ 25.00 และชื่อวัดที่ประกอบด้วย คำมูลคำเดียวปรากฏมี 9 วัดคิดเป็นร้อยละ

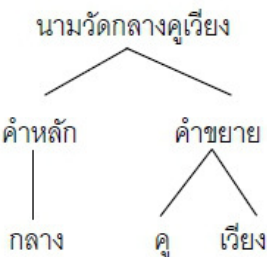
20.00 จากการวิเคราะห์ที่ได้ว่า การตั้งชื่อวัดมี ลักษณะโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ใช้เป็นสอง คำหรือสามคำ เป็นส่วนใหญ่ดังนี้

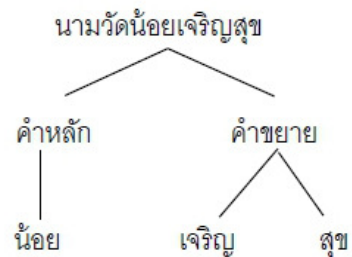
ภาพที่ 1 นามวัดบ้านกล้วย

ภาพที่ 2 นามวัดสว่างอารมณ์

ภาพที่ 3 นามวัดกลางคูเวียง

ภาพที่ 4 นามวัดกลางคูเวียง

2. ลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของ ชื่อวัดตามกลุ่มความหมายพบว่าภูมินามวัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมทั้งหมด 45 วัด มีชื่อวัดตามกลุ่มความหมายมีทั้งหมด 12 ความหมายได้คือ 1) ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ พบมากที่สุดคือการตั้งชื่อวัดทั้งหมด 9 วัดคิดเป็นร้อยละ 20.00 ในจำนวนการตั้งชื่อตามน้ำ และแหล่งน้ำส่วนใหญ่จะขึ้นต้นด้วยคำว่าท่า คิดเป็นร้อยละ 6.66 รองลงมาคือ 2 ชื่อเท่ากันคือ บาง ห้วยคิดเป็นร้อยละ 4.44 และน้อยสุด คือ 2 ชื่อเท่ากันคือ ป่อ วัง คิดเป็นร้อยละ 2.22) ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศมีทั้งหมด 6 วัดคิดเป็น

ร้อยละ 13.33 ในจำนวนการตั้งชื่อตามตาม สภาพภูมิประเทศมักพบคำขึ้นต้นว่า โคก ลานมี จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.44 และรองลง คือ 2 ชื่อ พุง คอก คิดเป็นร้อยละ 2.22 3) ตั้งชื่อ ตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่มีทั้งหมด 3 วัดคิด เป็นร้อยละ 6.66 ในจำนวนการตั้งชื่อตาม สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่นี้จะนิยมคำขึ้นต้นว่า หลวง โบสถ์ บ้านมีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.22 4) ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทางมีทั้งหมด 3 วัดคิดเป็นร้อยละ 6.66 วัดในจำนวนการตั้ง ชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทางปรากฏคำขึ้นต้น เพียงจำนวน 1 ชื่อคือ กลาง คิดเป็นร้อยละ

2.22 5) ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติมีทั้งหมด 6 วัดคิดเป็นร้อยละ 13.33 จำนวนการตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาตินิยมใช้คำขึ้นต้นว่า จั้ว ไทร แด บัว กก ลำไย เท้ากันมืออย่างละ 1 ชื่อ แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 2.226) ตั้งชื่อตามสัตว์มีทั้งหมด 1 วัดคิดเป็นร้อยละ 13.33 จำนวนการตั้งชื่อชื่อตามสัตว์ปรากฏคำขึ้นต้นเพียงจำนวน 1 ชื่อคือ สิงห์ คิดเป็นร้อยละ 2.227) ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของมีทั้งหมด 1 วัดคิดเป็นร้อยละ 13.33 จำนวนการตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของเพียงจำนวน 1 ชื่อคือ ตุ๊กตา คิดเป็นร้อยละ 2.228) ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคนมีทั้งหมด 3 วัดคิดเป็นร้อยละ 6.66 จำนวนการตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคนมีทั้งหมด 3 วัดนิยมใช้คำขึ้นต้นว่า ประชา ไท พุทธ เป็นคำขึ้นต้นเท่ากันอย่างละ 1 แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 2.22 9) ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณมีทั้งหมด 1 วัดคิดเป็นร้อยละ 13.33 จำนวนการตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณใช้คำขึ้นต้นว่า น้อย เพียงจำนวน 1 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 2.2210) ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคลมีทั้งหมด 5 วัดคิดเป็นร้อยละ 11.11 จำนวนการตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคลนิยมใช้คำขึ้นต้นว่า ศรี เสถียร มีจำนวนอย่างละ 2 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 4.44 นอกจากนี้มีเพียง 1 ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า สัมป คิดเป็นร้อยละ 2.2211) ตั้งชื่อตามคุณลักษณะมีทั้งหมด 5 วัดคิดเป็นร้อยละ 11.11 จำนวนการตั้งชื่อตามคุณลักษณะนิยมใช้คำขึ้นต้นว่า ใหม่ มีจำนวน 3 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 6.66 ส่วนคำว่า สว่าง ต้องมีเพียงอย่างละ 1 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 13.3312) ตั้งชื่อตามผลไม้มีทั้งหมด 2 วัดคิดเป็นร้อยละ 4.44 จำนวนการตั้งชื่อตามผลไม้ใช้

คำขึ้นต้นว่า มะขาม ละมุดอย่างละ 1 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 2.22

จากการศึกษาลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมายพบว่าภูมิ นามวัด อำเภอ นครชัยศรี จังหวัด นครปฐม ทั้งหมด 45 วัด สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ ปรากฏมากที่สุดมีจำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมาตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตั้งชื่อความเป็นสิริมงคล ตั้งชื่อคุณลักษณะ มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 11.11 ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคนมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6.66 ต่อมาตั้งชื่อตามผลไม้คิดเป็นร้อยละ 4.44 และ ปรากฏน้อยที่สุด ตั้งชื่อตามสัตว์ ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของ ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 2.22 ตามลำดับ

3. ความเชื่อที่มีต่อวิถีชีวิตของคนใน อำเภอ นครชัยศรี จังหวัด นครปฐม ในอดีตมีความเชื่อ 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ ความเชื่อดั้งเดิม ความเชื่อจากตำนาน และความเชื่อเหนือธรรมชาติ

1) ความเชื่อดั้งเดิม เป็นความเชื่อดั้งเดิมเรื่องต้นไม้ป่าไม้ที่ผูกพันกับธรรมชาติ พืชพาอาศัยป่าในการดำเนินชีวิตความเชื่อเรื่องต้นไม้ที่มีวิญญาณสิงสถิตอยู่ต้นไม้ที่เป็นสิริมงคลและความเชื่อเรื่องพื้นที่อาณาเขตบริเวณข้องเกี่ยวกับเทวดาอารักษ์รวมถึงความอุดมสมบูรณ์ของไม้ผลนานาพันธุ์ อีกทั้งความเชื่อในคุณความดีของบุคคลจากการศึกษาพบว่า การ

เรียกภูมินามวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมจากวัดทั้งหมด 45 วัด พบว่ามีภูมินามวัด 31 วัดที่มีความเชื่อแบบดั้งเดิมได้แก่ วัดประชานารถ วัดโคกพระเจดีย์ วัดจรัญราย วัดท่ากระชับ วัดไทร วัดท่าโน วัดสิงห์ วัดน้อยเจริญสุข วัดหลวง วัดใหม่สุปดิษฐาราม วัดบ่อตะกั่วพุทธาราม วัดวังกล้า วัดมะขาม วัดพุทธธรรมรังสี วัดแคววัดละมุด วัดลานแหลม วัดใหม่สุคนธาราม วัดบัว วัดโบสถ์ วัดใหม่ วัดศรีมหาโพธิ์ วัดเสถียรรัตนาราม วัดกกตาล วัดสำโรง วัดห้วยพลู วัดโคกเขมา วัดทองไทร วัดทุ่งน้อย วัดคอกช้าง วัดท่าตำหนัก

2) ความเชื่อจากตำนานคือเรื่องราวหรือประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมือง ปุชนิยสถาน บุคคลสำคัญ ปุชนิยวัตถุที่สืบทอดกันมา ทั้งโดยการจดจำบอกเล่า และรวบรวมเรียบเรียงขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัฒนะ 2552:63-67) จากการศึกษาพบว่า มีภูมินามวัด 13 วัด ได้แก่ วัดสว่างอารมณ์ วัดไทยवास วัดกลางบางแก้ว วัดตุ๊กตาวัดบางแก้ว วัดบางพระวัดกลางบางพระ วัดห้วยตะโก วัดลานตากฟ้า วัดศิระทอง วัดกลางคูเวียง วัดบ้านกล้วย วัดสัมปตาก

3) ความเชื่อเหนือธรรมชาติคือเป็นความเชื่อตามวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นความเชื่อที่ผูกพันกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดลบันดาลให้เกิดความสุข สอดคล้องกับสูตรธรรม ธีรภัทรธำรง (2537) ได้อธิบายไว้ว่า การตั้งชื่อวัดถือเป็นกุศลแรงและความเชื่อว่าการร่วมสร้างวัดจะได้บุญกุศลส่งไปถึง ผู้ล่วงลับไปแล้วและเชื่อว่าดวงวิญญาณของบุคคลที่สิ้นบุญแล้วจากการศึกษา

พบว่าการเรียกภูมินามวัดอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐมจากวัดทั้งหมด 45 วัด พบว่ามีภูมินามวัด 1 วัดได้แก่ วัดสัมปทวน

อภิปรายผล

ผลการศึกษครั้งนี้พบว่า 1) โครงสร้างทางภาษาศาสตร์ภูมินามวัดอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐมจำนวน 45 วัดมีตั้งแต่คำมูลหนึ่งคำถึงคำมูลสามคำการตั้งชื่อวัดในอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม นิยมตั้งชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำมากที่สุดต่อมาเป็นชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำและชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหนึ่งคำตามลำดับแสดงให้เห็นค่านิยมในการตั้งชื่อวัดด้วยคำมูลสองคำขึ้นไปเพื่อให้ น่าจดจำ และ แสดงให้เห็นถึงความหมายและความเป็นมาของชื่อวัดได้อย่างชัดเจนโดยโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ที่ใช้ในการตั้งชื่อประกอบด้วยคำหลักและคำขยาย สิ่งนี้จะช่วยให้เข้าใจความหมายและขยายความหมายของชื่อวัดได้ชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตราจิรนนทนาภรณ์และอัญชลีสิงห์น้อย (2547 : 781) ที่ได้ศึกษารายงานการวิจัยภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่างจังหวัดเพชรบูรณ์

2) ลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมายพบว่า ภูมินามวัดอำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐมทั้งหมด 45 วัดปรากฏการตั้งชื่อวัดเป็นคำขึ้นต้นมากที่สุดคือคำว่าท่า 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.66 รองลงมาคือ 2 ชื่อ เท่ากันคือ บาง ห้วย มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.44 ทั้งสามคำขึ้นต้นนี้จัดอยู่ในกลุ่มความหมายการตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ

และมีคำขึ้นว่า โศก ลานมีจำนวน 2 คำ นี้แสดงให้เห็นถึงข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ และสภาพภูมิประเทศในพื้นที่มักเป็นพื้นที่ดอนมีลักษณะเป็นเป็นลานกว้างใกล้แหล่งน้ำสอดคล้องกับงานวิจัยของกันยาจันทร์วรราช (2536 :132) เรื่องภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์กรณีอำเภอไพศาลกล่าวว่าการศึกษาภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ทำให้ได้เห็นภาพของลักษณะภูมิศาสตร์ในขณะที่ผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานว่าเป็นอย่างไรในกรณีของอำเภอไพศาลทำให้ทราบว่าพื้นที่นี้แต่เดิมเต็มไปด้วยป่าไม้และลำห้วยลำคลองวังมากมายรวมทั้งมีสัตว์ป่าชุกชุมและสอดคล้องกับงานวิจัยของมัสวี สาและ (2562:83) เรื่องภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดยะลา:การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในบริบทด้านภาษา สังคมและวัฒนธรรมทำให้เห็นได้ว่าความสัมพันธ์ลักษณะทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมบ่งบอกลักษณะการตั้งถิ่นฐานและวิถีชีวิตของคนในจังหวัดยะลาได้เป็นอย่างดี และ3.ความเชื่อที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมในอดีตมีความเชื่อ 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ ความเชื่อดั้งเดิม ความเชื่อจากตำนาน และความเชื่อเหนือธรรมชาติ1) ความเชื่อดั้งเดิม เป็นความเชื่อดั้งเดิมเรื่องต้นไม้ป่าไม้ที่ผูกพันกับธรรมชาติพึ่งพาอาศัยป่าในการดำเนินชีวิตความเชื่อเรื่องต้นไม้ที่มีวิญญาณสิงสถิตอยู่ต้นไม้ที่เป็นสิริมงคลที่อยู่บนพื้นที่อาณาเขตที่เกี่ยวข้องกับเทวดาอารักษ์

ความเชื่อในคุณความดีของบุคคล2) ความเชื่อจากตำนานเป็นความเชื่อเรื่องราวหรือประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมือง ปุชนิยสถานบุคคลสำคัญ ปุชนิยวัตถุที่สืบทอดกันมา ทั้งโดยการจดจำบอกเล่า และรวบรวมเรียบเรียงขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร และ 3)ความเชื่อเหนือธรรมชาติให้เห็นถึงวิถีชีวิตชาวบ้าน ที่มีความเชื่อตามวิถีพุทธที่ผูกพันกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คิดว่าเป็นบันดาลความสุขให้แก่ครอบครัวสอดคล้องกับสำราญ จุฬ่วย (2559:176)เรื่องภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี กล่าวว่า การศึกษาภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีความเชื่อที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตคนในอำเภอบางกรวย มี 2 ประเด็น คือ 1) ความเชื่อดั้งเดิม เกี่ยวกับต้นไม้ ป่าไม้ คุณความดีของบุคคล และการยกย่องสัตว์ใหญ่ที่มีบุญคุณต่อวิถีชีวิตคนในท้องถิ่นและ2) ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ สิ่งที่เหนือธรรมชาติเกี่ยวกับเวทมนตร์ คาถารักษาโรคและการบนบานสานกล่าว

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏคุณค่าในด้านต่าง ๆของภูมินามวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมการตั้งชื่อวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมได้อย่างชัดเจนและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้นนับเป็นการสร้างองค์ความรู้และสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์ ลักษณะภูมิประเทศของท้องที่พืชพรรณธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นต้นซึ่งจะทำให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าในท้องถิ่นของตนอีกทั้งหน่วยงานต่างๆสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กันยา จันทรราชชาติ. (2536). ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์: กรณีอำเภอไพศาลี. **รายงานวิจัย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Kanya Chantharaworachat. (1993). The topography of villages in Nakhon Sawan Province: In the case of Phaisalee District. **Research report**. Nakhon Sawan Rajabhat University.
- กรหริศ บัวสรวง. (2554). **นามศาสตร์มหานาจอแห่งการตั้งชื่อ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติชน.
- Kornharis Buasuangkorn Haris. (2011). Naming the great power of naming. (2nded.). Bangkok: Matichon.
- จักรกฤษณ์ อยู่ตุ้ม. (2559). ภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์. **รายงานวิจัย**. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- Jakkrit Utum. (2016). Toponymy of Naming Temple. Uttaradit province. **research report**. Rajabhat University. Uttaradit.
- นิตี เอี่ยมศรีวงศ์ และอาคม พัฒมะ. (2552). **ก่อนยุคพระศรีอาริย์ว่าด้วยศาสนาและความเชื่อ**. กรุงเทพฯ: มติชน
- Nithi Eowsriwong & Archom Phataya. (2009). before the Phrasriareeera on religion and beliefs. Bangkok: Matichon
- มัสวีณี สาและ. (2562). ภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดยะลา: การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในบริบทด้านภาษาสังคม และวัฒนธรรม. **วิทยานิพนธ์**. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Masvinee Saleh. (2019). Toponyms in Yala: An analysis of village name in linguistic social and cultural contexts. **Thesis**. Naresuan University.
- สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย. (2547). ภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่างจังหวัดเพชรบูรณ์. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Supattra Jirananthanaporn & Anchalee Singnoi. (2004). Toponyms (village name) in The Lower Northern. **research report**. Naresuan University.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม. (2559). **ข้อมูลรายชื่อวัดในจังหวัดนครปฐม**. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม.
- Nakhon Pathom Buddhism office (2016). List of temples in Nakhon Pathom province. office of Buddhism, Nakhon Pathom province.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2543). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Somphochnlam Proverbs. (2000). **Behavior modulation theory and techniques**. Bangkok: Chulalongkorn University.

สำราญ จุชวอย. (2559). ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

Samran Juchooy. (2016). Toponym of the temples at Bang Kruai District, Nonthburi. **research report**. Ratchapruek University.

ดารณีถวิลพิพัฒน์กุล. (2552). **กระบวนการเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมใน ประเทศกำลังพัฒนา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Daranee Thawinphiphatkul (2009). **Urban processes and social change inddeveloping countries**. Bangkok: Chulalongkorn University.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2553). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สหายบล็อกการพิมพ์.

Thinnaphan Nakata. (2010). **Buddhism and Thai society**. (2nded.). Bangkok: Sahaiblog.